

Zdzisław Krzemiński

Omówienie struktur obsługi prawnej w Europie Zachodniej

Palestra 35/3-4(399-400), 82-83

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ka akceptacja musi istnieć, aby prawa człowieka były realizowane i aby demokracja była realna, żywa.

Podstawą naszej zawodowej etyki jest

obrona jednostki - a nie interesy, choćby dotyczyły one wielkich gospodarczych przedsięwzięć. I tak musi pozostać, aby adwokatura była adwokaturą.

opracował adv. Maciej Dubois

Omówienie struktur obsługi prawnej w Europie Zachodniej

Uzasadnienie projektu na stronie 5 zawiera stwierdzenie, że przyjęta w projekcie koncepcja „nowej adwokatury” pokrywa się rzekomo z zasadami obowiązującymi „w większości państw zachodnich”.

A jak ta sprawa przedstawia się naprawdę? Otóż w państwach zachodnich istnieje od lat pełny rozdział między zawodem „adwokata” a zawodami mającymi różne nazwy, a używając ogólnego określenia - spełniającymi czynności doradztwa prawniczego.

Przechodząc do konkretnych rozwiązań, należałoby wskazać na regulacje obowiązujące w tych krajach, które od lat spełniają na zachodzie rolę wiodącą. Zaczynając od Austrii należy przypomnieć, że kraj ten ma najstarszą ustawę o ustroju adwokatury, bo pochodzącą jeszcze z 1968 r. (Dz. U. Nr 96 z późniejszymi zmianami). Otóż 1 ust. 2 tej ustawy stawia następujące, bardzo rygorystyczne wymogi osobie, która ubiega się o wpis na listę adwokatów:

- a) obywatelstwo austriackie,
- b) zdolność do działań prawnych,
- c) ukończenie studiów prawniczych,
- d) odbycie aplikacji adwokackiej trwającej 6 lub 7 lat w zależności od posiadania tytułu doktora lub magistra,
- e) pomyślnie złożony egzamin adwokacki.

Paragraf 6 tej ustawy zezwala na wpisanie na listę adwokatów bez egzaminu i aplikacji osób, które przez 5 lat pełniły funkcje sędziowskie.

Na terenie Austrii wykonują czynności

zawodowe typu prawniczego osoby zajmujące się doradczaniem w różnych przedsiębiorstwach, bankach itp., ale ci doradcy prawni (Rechtsberater) nie mają prawa do wpisu na listę adwokatów. Nie posiadają też uprawnień adwokackich i nie mają własnego samorządu. Dotyczy to także doradców w sprawach podatkowych (Steuerberater).

Podobnie przedstawia się sprawa we Francji. Zgodnie z wymogami ustawy z 31 grudnia 1971 r. oraz dekretu z 9 czerwca 1972 r. adwokatem może być obywatel francuski, który: posiada tytuł magistra lub doktora praw, jest nieskazitelny pod względem moralnym oraz zaliczył tzw. staż adwokacki (odpowiednik naszej aplikacji adwokackiej). Szkoleniem przyszłych adwokatów zajmuje się specjalnie w tym celu powołana rada administracyjna ośrodków szkoleniowych adwokatury. Składa się ona z: adwokatów, sędziów i przedstawicieli uniwersytetu. Staż trwa trzy lata i może być przedłużony do lat czterech czy pięciu. Na listę adwokatów mogą być wpisani: stażyści, którzy otrzymali zaświadczenie o odbyciu stażu (art. 43), oraz te osoby, które korzystają z ustawowego zwolnienia do odbywania stażu, a do nich zalicza się: sędziów, prokuratorów, docentów i profesorów (art. 44).

Poza adwokatami istnieje we Francji zawód doradców prawnych (Juriste d'entreprise), którzy oczywiście nie należą do izby adwokackiej i nie posiadają takich jak adwokaci uprawnień adwokackich. Świadczą oni takie usługi jak: doradztwo prawne

w firmach produkcyjnych i handlowych, doradztwo w sprawach podatkowych itp.

W Niemczech Zachodnich zgodnie z wymogami art. 2 ustawy z 1 stycznia 1959 r. adwokatem może zostać tylko taki prawnik, który zdał państwowy egzamin sędziowski. W zakresie wymogów formalnych istnieje pełne zrównanie z zawodem sędziowskim (art. 4). O wpisie na listę adwokatów decyduje ministerstwo sprawiedliwości (danego landu). Nie ma mowy o zrównaniu z osobami, które wykonują funkcje doradców prawnych w firmach, fabrykach, bankach itp. Są to zupełnie odrębne zawody. Dotyczy to także doradców w sprawach podatkowych.

Szczególnie hermetyczny jest zawód adwokacki na terenie Anglii. Zawód tzw. barristerów dostępny jest dla prawników, którzy przeszli ciężką drogę stażu i zaliczyli stosowny egzamin. To są ci pełnoprawni adwokaci. Uprawnień tak szerokich nie mają natomiast tzw. solicitorzy, którzy są odpowiednikami naszych radców prawnych.

Natomiast zupełnie inne tendencje istniały w krajach komunistycznych. Tak

więc w latach dwudziestych Lenin rozwiązał starą adwokatówkę i dopuścił do obrony każdego, kto tylko zechciał. Jakie były tragiczne skutki tego pociągnięcia, na ogół wiemy. Zmusiło to późniejszych władców Kremla do przywrócenia instytucji adwokatów.

W nowszych czasach na ten „genialny” pomysł wpadli Chińczycy. W art. 8 Tymczasowego Regulaminu w sprawie adwokatów w Chińskiej Republice Ludowej z 26 sierpnia 1980 r. stwierdzono, że do wykonywania praktyki adwokackiej mogą być dopuszczeni: absolwenci szkół prawniczych, byli sędziowie lub prokuratorzy, absolwenci innych wydziałów uniwersyteckich, którzy pracowali w charakterze prawników, a ponadto inne osoby bez cenzusu, jeżeli posiadają wiadomości prawnicze. Jak z tego wynika, adwokatem może być każdy pod warunkiem oczywiście, że znajduje akceptację partii komunistycznej. W regulaminie tym nie ma mowy o samorządzie. Ci pseudoadwokaci podlegają nadzorowi resortu sprawiedliwości oraz władz partyjnych.

opracował adw. dr Zdzisław Krzemiński

Zestawienie podstawowych różnic w zakresie wykształcenia i kwalifikacji adwokatów i radców prawnych

I. Powstanie obu zawodów

1. Adwokatura istnieje od setek lat. Po odzyskaniu niepodległości została zorganizowana na podstawie Dekretu Naczelnika Państwa Polskiego w 1918 r. i od tego czasu działa nieprzerwanie do dnia dzisiejszego. Przez cały ten czas ma również swój samorząd (tajny w okresie okupacji).

2. Zawód radcy prawnego powstawał stopniowo. Wiele instytucji zatrudniało prawników zajmujących się wyspecjalizowanymi zagadnieniami interesującymi daną firmę, np. Polskie Koleje Państwowe,

Państwowy Zakład Ubezpieczeń itp. Liczba tego rodzaju pracowników rozszerzyła się po powstaniu po wojnie przedsiębiorstw państwowych i zwiększeniu ilości urzędów, które potrzebowały prawników zajmujących się zagadnieniami związanymi z ich pracą.

Zasadniczym aktem normatywnym regulującym zagadnienia radcowskie na długi okres była uchwała nr 533 Rady Ministrów z 13 grudnia 1961 r. (Mon. P. Nr 96, poz. 406) w sprawie obsługi prawnej przed-